

Nr 282.

Av herrar **Carlström** och **Siljeström**, om utredning och förslag
angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen.

Därest ett utanordningsbeslut av statlig myndighet sedermera befinnes vara i så måtto felaktigt, att det utbetalda beloppet blivit större än som rätteligen bort ske och statsverket sålunda fått vidkännas en förlust, kan den eller de för anordningsbeslutet ansvariga genom beslut av vederbörande revisionsmyndighet dömas att ersätta statsverket den uppkomna förlusten. Det redogöraransvar, som genom denna ordning kommer att åvila vissa befattningshavare, framstår för dem ofta såsom en obillighet. Enbart den omständigheten att en befattningshavare utan att i egentlig bemärkelse ha begått någon försummelse kan åläggas ersättningsskyldighet måste betraktas såsom synnerligen hårt. Visserligen föreligger möjlighet för redogöraren att »söka sitt åter» av den, som utkvitterat det s. k. anmärkta beloppet. Där icke ett personligen framfört krav beaktas av den, som gynnats genom den felaktiga utbetalningen, måste emellertid stämmningsvägen anlitas. Utvägen måste givetvis betraktas dels såsom föga tilltalande dels såsom osäker, då nämligen domstolen kan ha annan uppfattning i sakfrågan än redovisningsmyndigheten. Skulle så vara fallet står redogöraren inför utsikten icke endast att få gottgöra staten den felaktiga utbetalningen utan även att få erlägga dryga rättegångskostnader. Slutligen föreligger möjligheten att av nåd bliva befriad från ersättningsskyldighet. Sådan befrielse torde i allmänhet meddelas av Kungl. Maj:t först efter ett vidlyftigt remissförfarande, där vederbörande revisionsmyndigheter få tillfälle att »av principiella skäl ställa sig tveksamma» och vederbörandes försumlighet — kanske fullständigt obefogat — åter understrykes med avslag som följd. Jämväl denna utväg synes därför osäker.

Frågan om redogöraransvaret har tidigare varit föremål för uppmärksamhet. Såsom svar på en interpellation angående rättslig reglering av redogöraransvaret vid 1939 års riksdag lämnade således chefen för finansdepartementet en redogörelse över frågan, huvudsakligen byggd på ett av riksräkenskapsverket avgivet remissyttrande. Därvid underströks att spörsmålet om redogöraransvaret endast utgjorde en del av den större frågan om förfarandet beträffande anmärkningar uppkomna vid granskning av statsräkenskaperna, varför frågan skulle få betydelsefulla återverkningar på den kamerala revisionens verkningssätt och arbetsformer. Med hänsyn till den

centrala betydelsen för den rättsliga regleringen av den statliga medelsförvaltningen ansågs det icke möjligt att avskaffa redogöraransvaret utan i stället borde olika möjligheter övervägas att mildra detsamma verkningar.

Även riksdagens militieombudsman har vid olika tillfällen haft anledning sysselsätta sig med spörsmålet. Vid ett tillfälle, år 1941, har således nämnda myndighet på givna anledning hos Kungl. Maj:t framhållit, att goda skäl syntes tala för att, i avvaktan på mera ingripande åtgärder, de myndigheter, som granska militära redogörarens räkenskaper, borde erhålla vidgade möjligheter att eftergiva kronans ersättningsanspråk.

I de under senare år tillkomna instruktionerna för de myndigheter, som ha att verkställa kameral revision, har intagits en bestämmelse av innehåll, att belopp av ringa storlek må efterskänkas, därest fortsatt handläggning skulle vålla statsverket större kostnader för såvitt icke principiella skäl till anmärkning föreligger. Vidare kan ersättningsanspråk eftergivas, därest anmärkt åtgärd varit ur statens synpunkt gagnelig, även om anmärkningen varit formellt riktig. Sistnämnda bestämmelser ha givetvis hälsats med största tillfredsställelse av alla redogörare. En liten mildring av redogöraransvaret har åstadkommit, men de stora olägenheterna kvarstå alltjämt och tendera genom författningarnas mångfald och den allt större osäkerheten att »få sitt åter» att bli en verklig börda.

Vidare må framhållas, att revisionsmyndigheterna numera ha skyldighet att lämna redogörarna upplysningar och anvisningar i författningsfrågor och dylikt. Man skulle härigenom ernå en slags återförsäkring för riktigheten av verkställda utbetalningar inför den kommande revisionen. Systemet torde emellertid knappast hava medfört den lindring i redogöraransvaret, som man hoppats på. Underhandsförfrågningar i tveksamma fall besvaras ytterst svävande, och skriftliga förfrågningar besvaras i allmänhet först efter lång väntan och ofta lika svävande. För att icke framstå såsom formalist och lämna näring åt den gängse uppfattningen om statsapparatusens otymplighet och långsamhet tar vederbörande redogörare stundom risken av en revisionsanmärkning i stället för att avvakta ett svårtolkat svar i en avlägsen framtid. Den redogörare åter, som i första hand tänker på sin egen säkerhet, löser frågan genom att på ett »betryggande» sätt nedskära ersättningsbeloppen eller avslå framställningar samt med ett beklagande hänvisa den ersättningssökande att föra saken vidare till vederbörande högre instans.

Redogöraransvaret är, utan att ens vara i författningsväg normerat, konstruerat på ett sätt, som utan tvivel kan betraktas som föga tidsenligt. Genom sina konsekvenser för den enskilda befattningshavaren måste det nuvarande systemet tynga statsmaskineriet på ett otillbörligt sätt. För att undgå ansvar kan ju en redogörare lätt nog föranlätas att vägra att göra andra än fullkomligt självklara utbetalningar. Konsekvensen härav för den rättssökande inses lätt.

I en tid, som den nuvarande, då staten genom författningar och föreskrifter i oändlighet måste reglera samhällslivet i en aldrig tidigare skådad omfattning, borde man kunna fordra, att alla möjliga medel för ernående av smidighet och snabbhet i förvaltningsgöromålens handläggning komma till användning. Ett steg i rätt riktning vore utan tvivel att genomföra nödiga ändringar i det statliga revisionsväsendet, så att redogöraransvaret mildras utan att därigenom kraven på nödig säkerhet och kontroll i den statliga ekonomiska förvaltningen eftersättas.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning med förslag angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen.

Stockholm den 23 januari 1945.

C. Fr. Carlström.

Gösta Siljeström.
